

NATIONAL SENIOR CERTIFICATE EXAMINATION
NOVEMBER 2015

XITSONGA FIRST ADDITIONAL LANGUAGE: PAPER II

MARKING GUIDELINES

Time: 2½ hours

100 marks

These marking guidelines are prepared for use by examiners and sub-examiners, all of whom are required to attend a standardisation meeting to ensure that the guidelines are consistently interpreted and applied in the marking of candidates' scripts.

The IEB will not enter into any discussions or correspondence about any marking guidelines. It is acknowledged that there may be different views about some matters of emphasis or detail in the guidelines. It is also recognised that, without the benefit of attendance at a standardisation meeting, there may be different interpretations of the application of the marking guidelines.

XIYENGE XA A MATSALWA – NOVHELE

NOVHELE

MULUNGUNTIMA – TH KHOSA

XIVUTISO XA 1 TINHLAMULO TA SWA XIMBANGU

XITSHURIWA XA A

- 1.1 I mhaka ya ku khomiwa ka Nyeleti Mthombeni hi maphorisa. (1)
- 1.2 U tlolekisa vatirhi hinkwavo va le femeni ya le PPE loko va nghena na loko va huma. (2)
- 1.3 Hikuva Maria Mashele a a ri xigangu xa George Mathebula naswona a a nga tirhi. (2)
- 1.4 A a tirhisa yona ku tiyisa no sirhelela xitulu xa yena xa le ntirhweni. (2)
- 1.5 A a fanele a rhanga hi ku tiyisisa leswaku u kuma papila ro thoriwa entirhweni efemeni ya PPE a nga se tshika laha a a tirha kona. (2)
- 1.6 1.6.1 Nsatimuni u thiyiwile kahle, hikuva i nsati wo hlamarisa swinene. / Vatirhi hinkwavo va le femeni ya PPE va rhurhumela loko va vona Boso Johnson Hlongwane, kambe yena a nga n'wi chavi, u tlhela a n'wi rhuketela no hlamulana na yena hi ku rhandza. / Timhaka hinkwato leti humelelaka nanhlikanhi kumbe navusiku efemeni ya PPE na le tikweni ti tiva no voniwa hi yena. (2)
- (Nhlamulo i yo seketela ntsena.)
- 1.6.2 Nyeleti u thiyiwile kahle, hikuva timhaka ta yena ti basile no vangama ku fana na nyeleti, a tlhela a tirha hi ntiyiso ntsena. / Hambiloko a lumbetiwa leswaku u yivile cheke a nga kombi ku hlundzuka, kambe u tshemba leswaku Xikwembu hi xona xi nga ta n'wi hlulela eka miringo hinkwayo leyi a hlanganaka na yona. (2)
- (Nhlamulo i yo seketela ntsena.)
- 1.7 A nga endlangi kahle, hikuva i vukhamba, vugevenga na vukanganyisi, leswi nga lavekiki evuton'wini. / Swi n'wi dlayisile, hikuva u hetelerile a pfaleriwile ekhotsweni. (2)
- (Timaraka i to seketela ntsena. Nhlamulo yin'we ntsena.)
- (Amukela na mavonelo man'wana lama twisisekaka.)

[15]

XIVUTISO XA 2 TINHLAMULO TA SWA XIMBANGU

- 2.1 Ku lemukisa vahlayi leswaku vukungundzwana na mavondzo swi tele lomu mitirhweni. (2)
- 2.2 Phorisa Mlambo u sungula a lavisisa mhaka a nga se khoma muehleketeleriwa, kasi Phorisa Navela u khoma muehleketeleriwa handle ko sungula a endla vulavisisi. (4)
- 2.3 Muluthanyi i Brooks. Hikuva u vanga dzolonga exikarhi ka Hlongwane na Mathebula, hi ku pfumela ku thola Mathebula a tlhela a cinca miehleketo a nga ha n'wi tholi. (3)
- 2.4 Brooks u sihalala hi ku alela Hlongwane leswaku a thola munghana wa yena George Mathebula. (2)
- 2.5 Leswaku hambi wo famba enkoveni lundza ri ta vonaka. / Vukungundzwana na mavondzo swi nga ku ngenisa ejele. (2)
- 2.6 A yi amukeleki. Loko a paluxa swihundla swa vatirhikulobye u va endla va titwa va yisiwile ehansi naswona swi endla leswaku a nga ha tshembeki eka vona. (2)
- (Timaraka i to seketela.) (2)
- [15]**

XIVUTISO XA 3 TINHLAMULO TA SWA XIMBANGU

- 3.1 U twile leswaku Hlongwane hi yena a yiveke cheke leyi a va lumbeta Chavalala hi yona, a yi nyika Jerico leswaku a fojara misayino, kutani va rhuma Maria leswaku a ya hakela xikweleti xa fanichara xa Ephraim Chavalala eka OK. (2)
- 3.2 A a ri matsalani. A a lumbetiwa ku yiva cheke efemeni ya PPE, a ya hakela xikweleti xa fanichara xa Ephraim Chavalala eka OK. (2)
- 3.3 Ra fambelana / Ina, hikuva Hlongwane tanihi ximunhuhathwankulu u khoma vatirhi va feme ya PPE hi tihanyi a ku hi yena Mulungu wa vona, ku ri hi ku entiyisweni yena i Muntima. (2)
- 3.4 Ndzi vona ku vile miehleketo ya kahle, hikuva a swi ta endleka Nyeleti a voniwa nandzu hambi a nga dyohangi nchumu kasi gqwetha a ri ta kota ku n'wi yimela hi ku tirhisa milawu, vumbhoni na mavulavulelo ya le khoto ku leswi Nyeleti a a nga ta swi kota. (2)
- 3.5 Jerico i xigevenga. Hikuva, u fojara misayino ya swimunhuhatwa swin'wana ePPE. (2)
- [10]**

XIVUTISO XA 4 TINHLAMULO TA XITSALWANA

- Hlongwane u rhandza ku tivula 'Mulungu' kumbe 'Vasi' eka vatirhi lava nga ehansi ka yena, kasi entiyisweni i Wantima. Hlongwane i museketeri wa mininjhere Brooks efemeni ya Prestige Publications Enterprises (PPE) eGiyani.
- Hlongwane u tshamela ku holovela vatirhi lava va nga ehansi ka yena. U holovela Nyeleti loko a lava ku teka fayili leyi a ku ri khale a yi lava etafuleni ra Hlongwane, Hlongwane u ala na yona kutani a n'wi holovela a vula leswaku va ta yingisa rini swileriso swa tiboso ta vona.
- Hlongwane u holovela Chavalala loko a n'wi lela a ku u ya hlangana na van'wamabindzu eNkowanowa. U vula leswaku yena a nga n'wi nyikangi mpfumelelo ku ri hi ku a a n'wi sayinerile mpfumelelo.
- Hlongwane u lumbeta vatirhi va yena leswaku va n'wi hleva. U lumbeta Chavalala leswaku wa n'wi hleva loko Chavalala a yisa swiviko ehofisini ya ya yena. U tshembisa Chavalala leswaku u ta n'wi ba ngopfu a tlhela a n'wi chaja hi '*defamation of character*'.
- Hlongwane u venga vatirhi lava va nga le hansi ka yena. U venga Chavalala hi mbilu ya yena hinkwayo. U tshamela ku hleva Chavalala eka Mukhari na le ka vanghana va yena vaMathebula, Nkanyani na van'wana a vula leswaku loko yena a ha ri murhangeri efemeni ya PPE Chavalala a nge pfuki a tlakusiwile.
- Hlongwane u hembela kumbe ku xenga vatirhi va yena eka vaBriggs na vaBrooks. (Dayirekitara na Mininjhere). Loko va ri ehodela na vaBriggs, Hlongwane u vulavulela ehenhla hi Xinghezi a hembela Chavalala. U byela vaBriggs leswaku Chavalala u ta entirhweni a nwile, kambe loko a vona valungu u tiendla onge a nga nwi.
- Hlongwane a nga naveleri vatirhi va yena leswaku va tlakusiwa hambiloko va ri na vuswikoti. U ya eka Brooks a vula leswaku Chavalala a nga fanelangi ku nyikiwa poso ya vuhlanganisinkulu hikuva u komile, i ntsongo naswona u na marhengwe. U byela Brooks leswaku ku na vavanuna va kahle vo fana na Mathebula.
- Hlongwane a nga naveleri vatirhi va yena swilo leswinene. Loko a twile leswaku Chavalala u fanele ku ya *eEurope*, u luma ehansi a hlohletela Brooks leswaku a nga pfumeleli munhu wa xiyimo xo fana na xa Chavalala ku yimela khampani. U byela Brooks leswaku loyi a nga yimelaka feme hi ndlela ya xindzhuti i Mathebula.
- Hlongwane u luka rhengu kumbe xikungu xo thyakisa vatirhi va yena. Loko bodo yi sindzisa leswaku Chavalala a ya *eEurope*, Hlongwane u luka rhengu kumbe xikungu na vanghana va yena xo lumbeta no thyakisa Chavalala ku va a yivile cheke ya feme a ya hakela swikweleti swa yena swa fanichara eka O.K, leswaku nandzu wo yiva wu ta dya Chavalala na Nyeleti leswaku va ta hlorigoriwa entirhweni, hambiswiritano Chavalala u vuye a famba.
- Hlongwane u tivula ngwenya ya feme ya PPE. U tshembisa Maria leswaku loko a hakerile swikweleti swa Chavalala hi cheke ya le femeni, u ta n'wi thola hi xihatla.

- Hlongwane u tshembisa vanhu va le handle leswaku u ta va nyika ntirho hambiloko a swi tiva leswaku ntirho wo thola wu le mavokweni ya bodo. U tshikisa Mathebula ntirho eGraphics Advertising leswaku a ta sungula ku tirha ePPE, kambe a nga ha thoriwangi.
- Loko Chavalala a vuyile eEurope ntiyiso wa leswaku u lo lumbebiwa wu humela erivaleni, kutani Hlongwane hikokwalaho ko tsandzeka ku fikelela ku navela ka yena u hetelela a hlanganile nhloko a tlhela a ya pfaleriwa ekhotsweni hi vukhamba byo yiva cheke.

(Vakamberiwa va languteriwa ku boxa timhaka ta ntlhanu ntsena eka leti longoloxiweke laha henhla na tin'wana leti kombisaka vumunhu bya Hlongwane.)

MAAVELO YA TIMARAKA: Nyika tigwaju tinharhu eka poyinti yin'wana na yin'wana, kambe ti va ntlhanu. Hileswaku, timaraka ta Vundzeni = 15, kasi Xivumbeko na Ririmi = 05. Tirhisa tikhodi leti loko u kombisa maavelo ya timaraka kutani u tsala ntsengo ehansi ka tikhodi.

V = 15
X & R = 05
20

[20]

60 wa timaraka

XIYENGE XA B SWITSHURIWA SWA SWITSALWAMBIKO SWO LEHA

XIVUTISO 5 XITSALWAMBIKO XO LEHA

PAPILA RA XIMFUMO/MAFUNDZA

Mukamberiwa u ta tsalela masipala wa le xifundzeni xa ka vona papila ra xikombelo xa ntirho.

Papila leri tanihileswi ri nga ra mafundza ri fanele ku vula leswi landzelaka:

- Ri na tiadirese timbirhi.
- Adirese ya mukomberi wa ntirho yi le ka tlhelo ra xinene ehenhla.
- Siku ri tsariwa ehansi ka adirese ya mukomberi wa ntirho.
- Adirese ya muamukeri wa xikombelo xa ntirho eximatsini ehansi ka adirese ya mukamberiwa.
- Xiyimo xa muamukeri wa xikombelo xa ntirho xi tsariwa etlhelweni ra ximatsi ku landzela hi xiloso na nhlokomhaka leyi tsariwaka hi maletere lamakulu.
- Endzhaku ku ta leswi a kombelaka swona na ku gimeta hungu ra yena.
- Kutani ku ta landzela vito na nsayino wa mukomberi wo thoriwa.

[30]

XIVUTISO 6 XITSHURIWA XA XITSALWAMBIKO XO KOMA

XIPICI / MBULAVULO

Mukamberiwa u ta tsala mbulavulo lowu a nga ta wu andlala hi ku yimela vadyondzikuloni hi siku ro lelana na mudyondzisi loyi a nga kuma ntirho etihofisini ta Ndzawulo ya Dyondzo. Mbulavulo wa yena wu fanele wu va na leswi landzelaka:

- Nhlokomhaka na mululamisi wa mbulavulo.
- Wu na manghenelo, miri na mahetelelo.
- Wu teka xivumbeko xa munhu loyi a nga eku vulavuleni.
- Wu fanele ku khavisiwa hi swo fana na swikombiso, mintshaho, misavu na tinhlayonhlayo loko ti khumbeka.
- Wu ta hela hi ku khensa vayingiseri.

MAAVELO YA TIMAKISI: Vundzeni = 06 kasi Xivumbeko na Ririmi = 04. Tirhisa tikhodi leti loko u kombisa maavelo ya timaraka kutani u tsala ntsengo ehansi ka tikhodi.

V = 06
R & X = 04
10

[10]

40 wa timaraka

Ntsengo hinkwawo: 100